

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

Biuletyn

DOKUMENTY ROBOCZE • EKSPERTYZY • KOMUNIKATY • OPINIE • LISTY

SERIA Z • NR 26 - 2001 • LICZBA STRON 8 (s. 313-320) • © PISM • NR EGZ. P.I.S.M.3.20

DOKUMENT ROBOCZY

Perspektywy współdziałania Rzeczypospolitej Polskiej z państwami Europy Środkowej i Wschodniej w zakresie zapobiegania terroryzmowi i jego zwalczania

Opracowała grupa analityków PISM
pod red. Beaty Górka-Winter i Sławomira Dębskiego
29 października 2001

1. Potencjalne zagrożenia – 2. Przeciwdziałanie – 3. Dodatkowe korzyści

Państwa naszego regionu powinny w pierwszym rzędzie dokonać identyfikacji bezpośrednich źródeł zagrożeń oraz określić, które z nich mogą już dziś dotyczyć naszego regionu, które zaś mogą pojawić w dłuższej perspektywie. Następnym krokiem powinno być opracowanie planu wspólnych krótko- i długookresowych działań zmierzających do ograniczenia potencjalnych niebezpieczeństw.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, iż Polska oraz jej sąsiedzi (z wyjątkiem być może Niemiec) nie posiadają realnych możliwości podjęcia działań zmierzających do usunięcia przyczyn obecnego kryzysu międzynarodowego, to musimy przyjąć, iż rola państw naszego regionu w najbliższej przyszłości ograniczy się prawdopodobnie do prewencji bezpośredniej, czyli utrudniania działalności grup terrorystycznych, w tym ewentualnie neutralizacji ich lokalnych siatek.

1. Potencjalne zagrożenia

Wśród źródeł potencjalnych zagrożeń dla państw naszego regionu wymienić należy:

- Prawdopodobny, stały albo tymczasowy pobyt osób związanych z grupami terrorystycznymi na terytorium Polski i krajów sąsiednich. Należy ich poszukiwać m. in. wśród następujących grup:
 - studentów z państw podejrzewanych o sprzyjanie terroryzmowi to jest z: Afganistanu, Iraku, Libii, Syrii itp.
 - osób, które uzyskały lub starają się o status uchodźcy – obywateli m. in. Afganistanu, Algierii, Bośni i Hercegowiny, Federacji Rosyjskiej (w szczególności Czeczeńcy), Sudanu itp.
 - osób, które uprzednio posiadały obywatelstwo któregoś z krajów Bliskiego Wschodu lub Algierii, Libii czy Sudanu, a obecnie przebywają na terenie Polski lub innych państw Europy Środkowo-Wschodniej i posiadają prawo czasowego/stałego pobytu lub nabyły jego obywatelstwo.
- Prawdopodobny tranzyt osób związanych z grupami terrorystycznymi przez terytoria państw naszego regionu.
- Możliwość przemytu broni i środków technicznych dla organizacji terrorystycznych działających w państwach trzecich. Z tym wiąże się także możliwość przypadkowego zastosowania broni masowego rażenia na terytorium państw naszego regionu (szczególnie biologicznej lub chemicznej).
- Transfery środków finansowych przeznaczonych dla organizacji terrorystycznych. Nie można wykluczyć, iż w związku z działaniami podejmowanymi przez Stany Zjednoczone oraz państwa UE, zmierzającymi do blokowania kont bankowych osób podejrzanych o wspieranie terrorystów islamskich, kraje naszego regionu i działające na ich terytorium banki mogą się nieświadomie stać „azylem” dla środków finansowych grup terrorystycznych. Ponadto nie zakończone procesy prywatyzacyjne i duże potrzeby inwestycyjne państw Europy Środkowo-Wschodniej w połączeniu z być może niedostateczną kontrolą źródeł pochodzenia kapitałów oraz presją korupcyjną mogą ułatwić organizacjom terrorystycznym „pranie pieniędzy” w państwach naszego regionu.
- Możliwość wybuchu protestów społeczności muzułmańskiej zamieszkującej państwa naszego regionu – zwłaszcza Niemcy – przeciwko przedłużającym się operacjom wojskowym w Afganistanie lub celom znajdującym się na terytorium innych państw islamskich.

2. Przeciwdziałanie

W celu zapobiegania i zwalczania terroryzmu¹ Polska nie powinna postulować powołania nowych instytucji o charakterze międzyrządowym. Należałoby raczej poszerzyć zakres współpracy istniejących już instytucji, które posiadają wypracowane mechanizmy działania i stały aparat powołany do ich realizacji. Szczególnie odpowiednie mogą się okazać:

- Rada Państw Morza Bałtyckiego (12 członków, w tym Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Federacja Rosyjska, Niemcy oraz Komisja Europejska)

¹ Niniejsze opracowanie nie porusza tematu współpracy państw EŚW z NATO i Unią Europejską, nie podejmuje też problemu badania i likwidowania najgłębszych przyczyn terroryzmu.

- Grupa Wyszehradzka (Polska, Czechy, Słowacja, Węgry)
- Rada ds. współpracy rządów Polski i Litwy, Wspólny Komitet Konsultacyjny Prezydentów RP i RL, Zgromadzenie Poselskie Sejmu RP i RL
- Komitet Konsultacyjny Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy
- Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
- Komitet Konsultacyjny Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Rumunii

Opiniowania projektów polskich działań w tych instytucjach mogłaby dokonywać Rada Bezpieczeństwa Narodowego Obsługę zapewni BBN.

Najsłabsze związki instytucjonalne łączą Polskę z Federacją Rosyjską. Można by zatem zainicjować współpracę ministrów spraw wewnętrznych (wspólna granica!). Ewentualny komitet konsultacyjny mógłby jednak podnieść rangę tej kooperacji (co jest istotne także z powodów wykraczających poza zwalczanie przestępczości).

Polska wraz z innymi państwami Europy Środkowej i Wschodniej mogłaby podjąć następujące, nadające się do omówienia w tego rodzaju Biuletynie, działania na rzecz zapobiegania terroryzmowi i jego zwalczania:

Inicjatywy o charakterze ogólnym:

- spotkania ministrów spraw wewnętrznych i podległych im urzędników oraz funkcjonariuszy (a w szczególności służb policyjnych, służb specjalnych, Straży Granicznej, urzędów ds. migracji, itp.) w celu koordynacji polityki postępowania z osobami podejrzanymi o przynależność do grup terrorystycznych oraz usprawnienie procesu wymiany informacji, taka koordynacja jest szczególnie pożądana w obliczu faktu, iż wiele państw tego regionu pragnie wkrótce uzyskać członkostwo w Unii Europejskiej, co wiąże się z koniecznością przyjęcia rozwiązań ustalonych przez UE w ramach III filaru (sprawy wewnętrzne i wymiar sprawiedliwości);
- spotkania ministrów sprawiedliwości w celu dokonania przeglądu istniejącego prawodawstwa dot. karania aktów terroryzmu, porównania istniejących rozwiązań z obowiązującymi w Unii Europejskiej, omówienia współpracy organów ścigania;
- spotkania ministrów zdrowia w celu wymiany doświadczeń z zakresu zwalczania skutków bioterroryzmu – organizacja seminariów dla grup w tę walkę zaangażowanych, w szczególności służb medycznych, epidemiologicznych; podjęcie próby standaryzacji procedur uruchamianych w momencie stwierdzenia zaistnienia bioataku;
- spotkania ministrów komunikacji i łączności lub innych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo informacyjne państwa w celu ustalenia listy obiektów szczególnie zagrożonych cyberatakami oraz procedur uruchamianych w momencie stwierdzenia jego wystąpienia;
- spotkania przedstawicieli banków centralnych, służb nadzoru bankowego, innych instytucji finansowych, policyjnych wydziałów ds. przestępstw gospodarczych, służb specjalnych w celu opracowania programów skoordynowanych działań nakierowanych na uniemożliwienie zorganizowania w państwach regionu zaplecza finansowego organizacji i grup terrorystycznych;

Inicjatywy o charakterze szczególnym:

– W ramach Grupy Wyszehradzkiej

Zwalczanie terroryzmu znalazło się już w planie kooperacji wyszehradzkiej, który powstał na konferencji w Bratysławie w 1999 r. Niemniej jednak w zaistniałej sytuacji konieczne jest przede wszystkim powołanie stałej grupy ds. zwalczania terroryzmu złożonej z odpowiednich ministrów (spraw wewnętrznych, sprawiedliwości itp.) oraz ich przedstawicieli właściwych dla rozpatrywania kwestii szczegółowych oraz włącznie do jej prac grupy ds. zwalczania przestępczości komputerowej, istniejącej już w ramach Grupy Wyszehradzkiej. Najważniejszym celem postulowanej nowej grupy byłoby przede wszystkim określenie specyfiki zagrożeń związanych z terroryzmem w regionie Europy Środkowej i Wschodniej oraz wypracowanie podstawowych ram porozumienia służb specjalnych państw regionu dot. wymiany informacji na temat terroryzmu oraz wspólnych działań w zwalczaniu jego przejawów. Szczególnie istotne, zwłaszcza dla działań o charakterze operacyjnym, będzie tu korzystanie z doświadczeń i zasięganie opinii takich instytucji jak Środkowoeuropejskie Stowarzyszenie Akademii Policyjnych (niem. MEPA), do którego, obok państw GW, należą również: Austria, Niemcy, Słowacja i Szwajcaria) oraz Stowarzyszenie Europejskich Szkół Policyjnych (grupujące szkoły policyjne z państw UE). Oba Stowarzyszenia ściśle ze sobą współpracują. Polska i inne państwa Grupy Wyszehradzkiej powinny także skorzystać z możliwości wpływania na oferty programowe instytucji zajmujących się praktycznymi szkoleniami służb odpowiedzialnych za walkę z terroryzmem i międzynarodową przestępczością zorganizowaną. Jedną z takich instytucji, doskonale przygotowaną w sensie logistycznym do tego rodzaju działalności jest Międzynarodowe Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji przy Centrum Szkolenia Policji w Polsce (Legionowo)². Dla uzyskania pełnych informacji o migracji osób podejrzanych o związki z grupami terrorystycznymi konieczna będzie również dalsza rozbudowa wspólnego systemu wymiany informacji dot. migracji (*Prague Information Exchange System – PIES*).

W zakresie przedsięwzięć długookresowych istotne wydaje się podjęcie działalności badawczej podejmującej problematykę działalności grup terrorystycznych w omawianym regionie. Istniejący od 2000 r. Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, dysponujący budżetem rocznym w wysokości 1.000.000 EURO umożliwia finansowanie przedsięwzięć i projektów inicjowanych przez różne, współpracujące ze sobą podmioty działające na terenie krajów Grupy Wyszehradzkiej. Informację tę należy upowszechnić wśród wszelkich instytucji, które wyrażają zainteresowanie podjęciem badań nad istotą i sposobami zwalczania terroryzmu w regionie. Projekty takie powinny być traktowane przez Fundusz priorytetowo.

Kumulacja wniosków z przeprowadzanych badań może następnie doprowadzić do opracowania projektu podjęcia projektów podobnych do współpracy wzmocnionej (enhanced cooperation wg Traktatu Nicejskiego) na rzecz zwalczania terroryzmu w ramach II (Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa) i III filaru UE. Tego rodzaju projekt mógłby dotyczyć np. współpracy służb wywiadu. Pomijając oczywiste korzyści płynące z tego rodzaju współpracy i zakładając, że minimum trzy państwa Grupy Wyszehradzkiej znajdują się w najbliższym czasie w UE, powyższy projekt mógłby być ich oryginalnym wkładem w rozwój integracji europejskiej. Zwłaszcza w obliczu faktu, iż dotychczasowa kompatybilność prac prowadzonych odrębnie w ramach obydwu filarów jest zarówno przez państwa UE, jak i obserwatorów z zewnątrz oceniana jako niezadowolająca.

Chociaż walka z terroryzmem należy w zasadzie do III filaru UE, koncentrującego się na zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego Unii, jej skuteczność wymaga

² Do chwili obecnej do MCSSP taki projekt jeszcze nie wpłynął.

jednoczesnego wsparcia poprzez działania podejmowane w ramach filaru II, koncentrującego się na zapewnianiu bezpieczeństwa zewnętrznego krajów członkowskich. Współpraca wzmocniona, która mogłaby dotyczyć współpracy służb specjalnych nie będzie możliwa bez wysiłków dyplomatycznych, podejmowanych w zakresie WPZiB, zwłaszcza że do jej podjęcia, nawet po rozszerzeniu, będzie konieczne uzyskanie współpracy ze strony dodatkowych czterech państw.

Ostatnie wydarzenia skłaniają analityków do przyjęcia tezy, iż najbardziej prawdopodobnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa państw jest obecnie możliwość ataku grup terrorystycznych przy pomocy broni biologicznej. Sytuacja ekonomiczna państw Grupy Wyszehradzkiej zmusza je zatem do podjęcia zabiegów o wsparcie finansowe UE dla budowy specjalistycznych laboratoriów mikrobiologicznych dla prowadzenia badań nad szczególnie groźnymi wirusami (Polska nie posiada laboratorium spełniającego wymagane przez Światową Organizację Zdrowia warunki bezpieczeństwa) oraz o stworzenie podstaw prawnych do korzystania z laboratoriów zagranicznych w przypadku braku możliwości wykonania badań na terytorium państw Grupy Wyszehradzkiej.

Możliwość przebywania na terytorium krajów Grupy Wyszehradzkiej osób związanych z grupami terrorystycznymi prowadzi do wniosku, iż zarówno ze względu na bezpieczeństwo tych państw, jak i bezpieczeństwo państw UE wskazane wydaje się zbadanie możliwości uzyskania szybszego dostępu do Systemu Informacyjnego Schengen. Poza tym konieczne będzie wygenerowanie przez obie instytucje takich funduszy, które przeznaczone zostaną na takie wzmocnienie ochrony tych granic, które, po wstąpieniu państw Grupy Wyszehradzkiej do UE, staną się jej granicami zewnętrznymi (w tym także poprawienie infrastruktury lotnisk), by zredukować do minimum ryzyko przemytu materiałów radioaktywnych, broni biologicznej oraz chemicznej itp.

– W ramach Rady Państw Morza Bałtyckiego

W RPMB zasiadają trzej sąsiedzi Polski – Litwa, Niemcy i Rosja. Inicjatywa czterech państw wystarczy, by zainicjować powstanie dodatkowej (obok trzech już istniejących) grupy roboczej, pracującej nad zagadnieniami terroryzmu w regionie północnym. Powinna ona przede wszystkim określić specyfikę zagrożeń związanych z terroryzmem w regionie. Celowe będzie zatem zasięgnięcie opinii w tej sprawie u ekspertów. W państwach regionu istnieją uczelnie posiadające już programy badań nad terroryzmem, np. Litewska Akademia Militarna. Zasadne wydaje się zatem poparcie projektu wsparciem finansowym programów powstających w tej uczelni.

– W ramach Wspólnego Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów RP i RL

Problematyka zwalczania terroryzmu może stać się jednym z ważnych aspektów współpracy w ramach partnerstwa strategicznego Polski i Litwy. Ważnym krokiem o charakterze edukacyjnym i kulturowym może być dalsze wspieranie „Dialogu między cywilizacjami” – projektu zaproponowanego przez Iran, nad którym obecnie patronat sprawuje UNESCO. W kwietniu br., pod patronatem prezydentów Polski i Litwy, odbyła się w Wilnie konferencja poświęcona właśnie owemu dialogowi, w trakcie której padły deklaracje woli aktywnego uczestnictwa obydwu krajów w dalszym rozwoju projektu. Wydaje się, że jedną z ciekawszych propozycji, motywowaną chęcią przyczynienia się obu państw do likwidowania źródeł terroryzmu, mogłoby stać się fundowanie stypendiów rządowych dla studentów z krajów islamskich, w których utrzymuje się duże poparcie dla radykalnych ruchów fundamentalistycznych. Stypendia tego rodzaju mogłyby umożliwiać naukę lub uczestnictwo w specjalnie przygotowanych seminariach na uczelniach w Polsce i Litwie. Jeśli istnieje szansa na przełamanie w krajach islamskich niechęci do szeroko definiowanej „cywilizacji zachodu”, powinny ją podjąć państwa, które z krajami Bliskiego Wschodu mają stosunki poprawne, a oddziaływanie na młodzież uczącą się mogłoby przynieść zauważalne rezultaty. Dzięki poparciu i

funduszom Unii Europejskiej można by było pokusić się nawet o stworzenie swoistej szkoły liderów dla młodzieży z krajów islamskich, która po powrocie do rodzimych krajów, mogłaby zająć aktywną postawę polityczną.

Jeśli chodzi o inicjatywy krótkoterminowe, w najbliższym możliwym czasie prezydenci RP i RL mogą na forum Euroatlantyckiej Rady Współpracy przedstawić projekt wspólnych ćwiczeń w ramach Partnerstwa dla Pokoju, dotyczący walki z terroryzmem. W dniach 24-26 września tego typu ćwiczenia, polegające na uniemożliwieniu terrorystom zajęcia portów i nabrzeżnych obiektów znajdujących się pod ochroną przeprowadzono na Ukrainie (m. in. w Odessie, Jałcie i Sewastopolu).

Na dzień dzisiejszy konieczne będzie również wzmocnienie dwustronnego dialogu i zalecenie bardziej intensywnych działań praktycznych związanych z kontrolą przepływu osób mających powiązania z grupami terrorystycznymi przez terytorium Obwodu Kaliningradzkiego.

– **W ramach Komitetu Konsultacyjnego Prezydentów RP i Ukrainy**

Należałoby przeprowadzić konsultacje na temat wzmocnienia kontroli przepływu osób mogących mieć powiązania z grupami terrorystycznymi przez granicę polsko-ukraińską oraz metod zwalczania handlu narkotykami na szlaku prowadzącym przez Rosję, Ukrainę (i Białoruś), Polskę, Słowację i Czechy do Niemiec. Ponadto wskazane byłoby stworzenie systemu wymiany informacji o podejrzanych operacjach finansowych, inwestycjach kapitałowych, lokatach i transferach bankowych, gdyż między innymi właśnie ukraiński rynek finansowy może potencjalnie służyć organizacjom terrorystycznym jako azyl dla ich środków finansowych.

– **W ramach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie**

Polska oraz kraje naszego regionu mogłyby wspólnie poprzeć ostatnią inicjatywę OBWE mającą na celu opracowanie programu zwalczania terroryzmu (spotkanie w grudniu br.), a w szczególności:

- udoskonalenie istniejącego prawodawstwa włączając w to uregulowanie zagadnień związanych z wykrywaniem i ekstradycją osób podejrzanych o działalność terrorystyczną;
- ograniczenie możliwości finansowania terroryzmu poprzez zwalczanie handlu narkotykami;
- zainicjowanie budowy szóstej generacji środków budowy zaufania i bezpieczeństwa. Piąta generacja, która udoskonala istniejące od lat 70. procedury weryfikacyjne dotyczące działalności wojskowej państw-członków OBWE (np. wzajemne powiadamianie się o manewrach na dużą skalę, ujawnianie budżetów obronnych, jawność doktryn obronnych itp.) pozostanie bowiem użyteczna do budowy przejrzystości w kwestiach militarnych tylko do momentu, kiedy w Europie będą istniały zagrożenia konfliktami o charakterze terytorialnym (czyli głównie między państwami nowo powstałymi, np. wskutek rozpadu większych jednostek państwowych), i w których strony będą dysponowały bronią konwencjonalną średniej klasy. Jako że obecnie dochodzą do głosu zagrożenia zupełnie innego typu, należy zastanowić się, w jaki sposób włączyć w działania mające na celu zapewnienie przejrzystości w kwestiach bezpieczeństwa kraje, które są obecnie podejrzewane o prowadzenie nielegalnych eksperymentów z bronią chemiczną lub bakteriologiczną i nie są członkami OBWE. Dotychczasowa polityka izolowania tych państw nie odniosła skutku. Organizacja taka jak OBWE, grupująca ponad pięćdziesiąt państw, mogłaby podjąć program partnerstwa i budowania przejrzystości w stosunkach z krajami, co do których istnieje podejrzenie, iż mogą generować zagrożenia terroryzmem.

– W ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych, Banku Światowego, Międzynarodowego Funduszu Walutowego

Wymienione powyżej organizacje zostały powołane do podejmowania działań na skalę światową, wśród których znajduje się m. in. wspieranie programów na rzecz rozwoju cywilizacyjnego najbardziej zapóźnionych regionów świata w celu likwidacji zwiększającej się przepaści między krajami bogatymi i biednymi; wspieranie programów budowania pokoju (bardzo szeroko definiowanego – obejmującego także elementy odbudowy administracyjnej, ekonomicznej i społecznej infrastruktury danego kraju) w krajach wyniszczonych przez wojny, w których społeczeństwa są szczególnie skłonne do sympatyzowania z grupami terrorystycznymi. Przeprowadzenia takiego programu zabrakło w Afganistanie, po wycofaniu się stamtąd wojsk b. ZSRR. Społeczeństwa pozbawione możliwości godnego życia są zazwyczaj podatne na indoktrynację i skłonne upatrywać przyczyny niepowodzeń w działaniach „zewnętrznego wroga”. O ile uprzednia dekada upłynęła w ONZ pod znakiem przeprowadzania misji utrzymania pokoju (*peace-keeping*), które nie zapewniały jednak, nawet przy rozszerzonym mandacie, trwałego utrzymania danego państwa w stanie względnej stabilności, to w dekadzie nadchodzącej punkt ciężkości powinien być przesunięty w kierunku przeprowadzania operacji *peace-building* (budowanie pokoju). Polska i jej sąsiedzi powinni to bardzo zdecydowanie wyartykułować na najbliższych sesjach omawianych w tym miejscu instytucji. Nie można wykluczyć, iż najbliższa dekada będzie dekadą walki z terroryzmem – walki, która nie zostanie wygrana bez działań mających na celu rekonstrukcję instytucji publicznych, ekonomicznych, finansowych i socjalnych poprzez m. in. likwidację korupcji, pomoc kredytową dla państw, rozwój wolnych mediów, ewentualną reintegrację uchodźców i osób wewnętrznie przemieszczonych (tzn. takich, którzy na skutek konfliktu opuścili miejsce stałego zamieszkania, ale nie przekroczyli granic kraju), promowanie edukacji w duchu pojednania itp. Nakłady finansowe przeznaczone na budowanie pokoju będą z pewnością znacznie mniejsze niż skutki zjawisk, u podłoża których leży często bieda i desperacja, a które mogą, tak jak zamach na WTC, zagrozić całemu światu.

Można by także rozważyć zgłoszenie przez Polskę wraz z pozostałymi państwami regionu propozycji podpisania międzynarodowego traktatu o zakazie stosowania terroryzmu państwowego, czyli wyrzeczeniu się przez sygnatariuszy szkolenia, wspierania lub jedynie tolerowania na swoim terytorium jednostek i organizacji terrorystycznych. Układ tego rodzaju powinien być zawarty z inicjatywy Rady Bezpieczeństwa ONZ, gdyż jego skuteczność byłaby uzależniona od przystąpienia doń wszystkich stałych członków Rady Bezpieczeństwa. Jednocześnie odmowa podpisania traktatu przez jakieś państwo mogłaby być podstawą do zastosowania wobec niego sankcji międzynarodowych. Tym samym mógłby powstać skuteczny instrument utrudniający funkcjonowanie organizacjom terrorystycznym na całym świecie, często korzystających z przychylności państw trzecich. Traktat musiałby zawierać także wyraźne zastrzeżenie, iż jego zapisy nie mogą być wykorzystywane wobec ruchów o charakterze narodowowyzwoleńczym.

Ponadto w ramach każdego z wyżej wymienionych forów możliwe były by następujące inicjatywy:

- podjęcie zabiegów o szerokie udostępnienie szczepionek przeciwko węglikowi (obecnie, ze względów finansowych, dostępnych tylko w USA).
- podjęcie zabiegów o jak najszerszą akceptację protokołu przedłużającego o kolejne 30 lat konwencję BTWC (*Biological and Toxin Weapons Convention*) z 1975 r. Jest to konwencja o zakazie prowadzenia prac badawczych, produkowania i przechowywania broni biologicznej i toksycznej oraz o ich zniszczeniu. Protokół przewiduje m. in. upublicznienie tych sektorów przemysłowych i naukowych, które mogłyby ewentualnie wspomóc produkcje tego typu broni. Specjalne

komisje weryfikacyjne miałyby prawo do dokonywania kontroli. Podpisania protokołu odmawiają m. in. Stany Zjednoczone.

3. Dodatkowe korzyści :

- zmiana postrzegania państw Grupy Wyszehradzkiej przez innych członków NATO jako jedynie konsumentów bezpieczeństwa (oczywiście z wył. Słowacji);
- jest to dobry sposób promocji Polski jako kraju o potencjale przywódczym, aktywnego w Europie Środkowej;
- wysuwanie wspólnych projektów z Litwą będzie jednocześnie praktycznym wypełnianiem treści deklarowanego przez oba państwa partnerstwa strategicznego;
- propozycja współpracy międzyresortowej z Rosją na rzecz zwalczania terroryzmu może stanowić impuls do intensyfikacji stosunków polsko-rosyjskich;
- połączenie wysiłków Polski i krajów sąsiedzkich dla przeciwdziałania terroryzmowi mogłoby zwiększyć potencjalne możliwości (których jednak nie należy przeceniać) oddziaływania politycznego na gremia decyzyjne organizacji międzynarodowych;
- przyciąganie funduszy dla realizowanych w Polsce programów badawczych i szkoleń (wspomniane już Centrum Szkolenia Policji).